

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

GF

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 april 2024

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Raad Algemene Zaken van 19 maart 2024.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

Verslag Raad Algemene Zaken d.d. 19 maart 2024

Op dinsdag 19 maart jl. vond in Brussel de Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats. Op de agenda stond de voorbereiding van de Europese Raad (ER) van 21 maart, het Europees Semester en de toekomst van Europa. Verder stond de Raad onder AOB kort stil bij het voorstel voor aanpassing van de verordening tot regeling van het taalgebruik, de artikel 7 procedure over de rechtsstaat in Polen, verkiezingen in kandidaat-lidstaten, de toekomst van de interne markt, visserij en sancties tegen Rusland. De Minister van Buitenlandse Zaken nam deel aan deze RAZ.

Vorbereidingen Europese Raad 21 en 22 maart

In een tafelronde kwamen de onderwerpen van de ER aan de orde.

Oekraïne

In het kader van het aangekondigde voorstel van EDEO en de Europese Commissie, sprak de Raad onder andere over het gebruik van de buitengewone rente-inkomsten die voortkomen uit geïmmobiliseerde Russische Centrale Banktegoeden (zogeheten *windfall profits*). Nederland onderstreepte dat het Oekraïne voor zo lang als nodig is zal blijven steunen. Meerdere lidstaten, waaronder Nederland, pleitten voor een ambitieus 14^e sanctiepakket, inclusief sectorale maatregelen en maatregelen tegen omzeiling.

Veiligheid / Defensie-industrie

Bij het agendapunt veiligheid en defensie ging in het bijzonder aandacht uit naar de recent gepubliceerde Europese defensie-industrie strategie en het bijbehorende Europese defensie-industrieplan.¹ De discussie tijdens de ER zal verkennend van aard zijn en onderhandelingen over het plan zullen komende maanden in de Raad plaatsvinden. In de RAZ gingen meerdere lidstaten in op het belang van mobiliseren extra financiering voor defensie.

Landbouw

De Commissie benoemde de voorstellen van 15 maart jl.² m.b.t. het verminderen van administratieve lasten voor de landbouwsector en het non-paper over de rol van de landbouwsector in de voedselketen. De Raad stelde vast dat de Europese Raad in algemene termen sturing zal geven voor de verdere opvolging door de Commissie en de Landbouw- en Visserijraad, in eerste instantie de Landbouw- en Visserijraad van 26 maart.³ Nederland heeft de strategische dialoog met de landbouwsector verwelkomd en pleitte ervoor om naast het verminderen van administratieve lasten ook te kijken naar innovatieve oplossingen waar de sector op korte termijn mee geholpen is, zoals RENURE.⁴

¹ Uw Kamer wordt op 28 maart middels een BNC-fiche geïnformeerd over de kabinetsinzet inzake deze voorstellen.

² De Minister van LNV heeft u d.m.v. Kamerbrief *Beoordeling voorstellen Europese Commissie over hulp aan de landbouwsector* geïnformeerd over de kabinetsappreciatie van deze voorstellen Kamerstuk 28 625, nr. 360

³ Zie de Geannoteerde Agenda, Kamerstuk 21 501-32, nr. 1625

⁴ Kunstmestvervangers uit dierlijke mest.

Als onderdeel van de voorbereiding van de ER kwam ook het openen van de toetredingsonderhandelingen met Bosnië en Herzegovina aan de orde. In december besloot de ER dat het de onderhandelingen zal openen zodra in nodige mate aan de lidmaatschapscriteria is voldaan, en verzocht de Commissie om uiterlijk in maart 2024 aan de Raad verslag uit te brengen over de voortgang, met het oog op het nemen van een besluit. Op 12 maart jl. presenteerde de Commissie haar rapportage, waarvan de Kamer op 15 maart jl. een appreciatie ontving.⁵ Nederland onderstreepte dat het proces gebaseerd moet blijven op merites en verwees naar de kabinetsappreciatie die tijdens het plenaire debat in de Tweede Kamer ter voorbereiding van de ER aan de orde zou komen. Meerdere landen wilden verdergaande stappen ten aanzien van Bosnië en Herzegovina. Een klein aantal landen wilde de stappen voor Bosnië en Herzegovina koppelen aan de voortgang van Oekraïne.

Uitbreiding / Oekraïne en Moldavië

In december stemde de ER in met het openen van de toetredingsonderhandelingen met Oekraïne en Moldavië, onder voorwaarde van de relevante stappen in lijn met de Commissie-aanbevelingen. Een aantal landen zette tijdens de RAZ in op een snelle aanname van de onderhandelingsraamwerken en het zetten van de volgende stappen. Voor Nederland is het van belang dat aan de door de Commissie gestelde voorwaarden wordt voldaan voordat de raamwerken aangenomen kunnen worden.

Midden-Oosten

In navolging van de discussie tijdens de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) van 18 maart jl. stond de RAZ kort stil bij de ER-conclusies over het Midden-Oosten. Het krachtenveld liep daarbij langs de lijnen van de RBZ. Nederland heeft opgeroepen tot het komen tot nieuwe conclusies over het conflict tussen Israël en Hamas en de situatie in Gaza en de Westelijke Jordaanoever. Nederland heeft specifiek het belang onderstreept van een onmiddellijk humanitair staakt-het-vuren dat moet leiden tot het duurzaam staken van de gewelddadigheden, en het afzien van een grootschalig grondoffensief in Rafah.

EU-Turkije

Enkele lidstaten stelden voor om tijdens de ER tevens over de EU-Turkijerelatie te spreken, naar aanleiding van het rapport van de Europese Commissie en EDEO over de stand van zaken van de EU-Turkijerelatie.⁶ Een lidstaat wilde extra voorwaarden stellen aan bespreking.

Europees Semester [ook onderdeel van ER-voorbereidingen]

De Raad besprak het synthese rapport⁷ van het Belgisch Voorzitterschap en de herziene roadmap⁸ van het Europees Semester. Hierbij gaf de Commissie aan dat de focus bij dit Europees Semester zal liggen op concurrentiekracht, het tegengaan van de nog altijd hoge inflatie en de inwerkingtreding van het herziene *economic governance framework*. Er vond verder geen discussie plaats.

⁵ Kamerstuk 21 501-20, nr. 2041.

⁶ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2821.

⁷ Zie het synthese rapport: pdf (europa.eu)

⁸ Zie de herziene roadmap: pdf (europa.eu)

Daarnaast heeft de RAZ de Raadsaanbevelingen voor het economisch beleid in de eurozone in 2024, zoals die aan de orde kwam in de Eurogroep van 15 januari jl., doorgeleid naar de aankomende ER om die te bekrachtigen.⁹ Daarna zal de Raad de aanbevelingen formeel aannemen.

Toekomst EU

Tijdens de lunch werd een informele discussie over de toekomst van Europa gevoerd.¹⁰ De Europese Raad van 14–15 december 2023 is overeengekomen dat uiterlijk in de zomer van 2024 conclusies worden aangenomen over een routekaart in dit verband. Veel lidstaten gaven tijdens de lunch aan een belangrijke rol voor de RAZ te zien weggelegd om toe te werken naar deze *roadmap*, en ook om daarna overzicht te behouden en de discussie verder te brengen.

In een tafelronde stonden lidstaten verder met name stil bij de verschillende beleidsterreinen waarvan zij menen dat nadere analyse nodig is om de gevolgen van uitbreiding in kaart te brengen. Terreinen die veelal genoemd werden zijn: rechtsstaat, modernisering van het budget, landbouwbeleid, gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid, interne markt, cohesie, defensie(-industrie) en migratie. Nederland bracht in dat toekomstige uitbreiding de EU en haar handelingsvermogen niet moet verzwakken. De EU moet een sterke en legitieme actor blijven, waarin de rechtsstaat en grondrechten worden gerespecteerd en instellingen goed functioneren, om zo effectief te kunnen handelen en ambities waar te maken. De EU zou haar voorbereidende werk op in ieder geval zes met elkaar samenhangende aspecten moeten richten om uitbreiding tot een succes te maken: (1) rechtsstaat, democratie en grondrechten, (2) geopolitiek en veiligheid, (3) financiën, (4) interne markt, (5) migratie en (6) institutionele architectuur. Als het gaat om EU *governance* sprak een grote groep LS de wens uit flexibiliteit te zoeken binnen de kaders van de huidige verdragen (bijvoorbeeld via zogeheten passerelles voor gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming op het terrein van het gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid). Ook werd door meerdere lidstaten bepleit dat de discussie over de toekomst van de EU centraal in de RAZ en ER wordt gevoerd, voorbereid door een nader te bepalen (ad hoc) administratieve structuur.

Het is de verwachting dat de informele RAZ van 29-30 april a.s. uitgebreider bij dit onderwerp zal stilstaan. Uw Kamer zal in de geannoteerde agenda voor deze bijeenkomst de nadere Nederlandse inzet toegaan, in overeenstemming met de motie Van Campen c.s.¹¹ Ook daarna zal uw Kamer geïnformeerd worden over dit thema via geannoteerde agenda's en verslagen van aankomende RAZ en ER besprekingen.

Artikel 7 – Rechtsstaat Polen

Op verzoek van Polen vond er opnieuw een stand van zaken bespreking plaats in het kader van de lopende Artikel 7 procedure tegen Polen. Polen lichtte toe welke acties afgelopen maand zijn genomen ter uitvoering van het op 19 februari jl. gepresenteerde actieplan voor het herstel van de rechtsstaat. Polen noemde hierbij een reeks aan maatregelen, waaronder het ingediende wetsvoorstel waarmee beoogd wordt de problematiek

⁹ Zie de raadsaanbevelingen: Draft Council Recommendation on the economic policy of the euro area, 5025/24, Brussel, 9 januari 2024, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5025-2024-INIT/en/pdf>.

¹⁰ Zie ook Kamerstuk 21 501-02, nr. 2795.

¹¹ Kamerstuk 21 501-20

rondom de Raad voor de Rechtspraak te adresseren. Ook de plannen om het Poolse Grondwettelijk Hof te hervormen ten behoeve van het herstellen van haar onafhankelijkheid, werden toegelicht.

De Commissie verwelkomde de door Polen geboekte voortgang. Ze gaf aan dat het Actieplan de juiste elementen bevat om de Poolse rechtsstaat te herstellen en onderstreepte dat de Commissie nauw betrokken is bij de uitvoering. Ten slotte kondigde de Commissie aan dat ze naar aanleiding van de positieve ontwikkelingen zal gaan bestuderen of de gronden voor een artikel 7(1) VEU procedure tegen Polen nog steeds aanwezig zijn.

AOB

Talen

In navolging van agendering tijdens eerdere Raden Algemene Zaken heeft Spanje als AOB zijn voorstel tot wijziging van Verordening 1/58 (talen-regime) toegelicht. Het voorstel is om het Baskisch, Catalaans en Galicisch tot officiële EU-talen te maken.¹² Hierover vinden op dit moment geen nadere besprekingen plaats.

Verkiezingen KLS

Naar aanleiding van het verloop van de recente verkiezingen in Servië bracht Duitsland in dat het graag specifieke aandacht wil voor het verloop van verkiezingen in kandidaat-lidstaten. Vrije en eerlijke verkiezingen zijn onderdeel van de Kopenhagencriteria en naleving van democratische standaarden staan centraal in het toetredingsproces. Van kandidaat-lidstaten wordt verwacht dat zij verkiezingsaanbevelingen van ODIHR implementeren. Duitsland stelde voor om van gedachten te wisselen over hoe de EU de implementatie van deze aanbevelingen kan stimuleren en hoe de EU haar verwachtingen op dit gebied duidelijk kan maken aan de kandidaat-lidstaten. Een vrij en eerlijk verloop van de verkiezingen in Georgië, dit najaar, is een belangrijke vereiste uit de voortgangsrapportage van de Commissie van afgelopen jaar. Bovendien zijn er ook in andere kandidaat-lidstaten binnenkort (lokale) verkiezingen. Het punt van Duitsland werd breed gesteund, onder andere door Nederland.

Interne markt

Op verzoek van Oostenrijk stond de Raad stil bij een Oostenrijks non-paper¹³ over de toekomst van de EU interne markt. Nederland heeft onder dit agendapunt het belang van hernieuwd politiek commitment voor de interne markt benadrukt. Meerdere lidstaten vroegen aandacht voor verdieping danwel verbreding van de interne markt. Door meerder lidstaten werd gerefereerd aan het te verwachten rapport van oud-premier van Italië Enrico Letta.

EU-VK Visserij

Op verzoek van Frankrijk is gesproken over unilaterale visserijbeheersmaatregelen die het Verenigd Koninkrijk (VK) heeft ingevoerd. Frankrijk stelt dat deze maatregelen gevolgen hebben voor Europese vissers en roept op tot een dialoog tussen de EU en het VK hierover. Twee EU-lidstaten onderstreepten het belang van toegang tot VK water voor EU vissers. Tijdens de RAZ van 20 februari jl. heeft Denemarken met steun

¹² Voor het nadere informatie hierover dat Spanje voorafgaand aan deze RAZ deelde, zie Delegates Portal, 7468/1/24 REV 1.

¹³ Zie Delegates Portal, 7674/24.

van een aantal andere EU-lidstaten de Europese Commissie verzocht om een juridische beoordeling van de VK-maatregelen ten opzichte van bepalingen in de EU-VK handels- en samenwerkingsovereenkomst.¹⁴ De Europese Commissie benadrukte de autonomie van de EU en het VK op het gebied van visserij en bevestigde aan een juridische analyse te werken.

¹⁴ Verslag Raad Algemene Zaken d.d. 20 februari 2024 (overheid.nl)